

ВИХОВАННЯ ДУХОВНОСТІ ТА КОНСОЛІДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ НА ШЛЯХУ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЗМІН

У статті автором піднято питання формування духовності в процесі реалізації демократичних реформ в українському суспільстві. Серйозну увагу звернуто на чинник консолідації української політичної нації та її еліти у процесі демократичних змін суспільства. Зазначається, що національна політика має бути спрямована на забезпечення морально-етичного оздоровлення нації, соціальної справедливості та соціального захисту народу.

Ключові слова: духовність, українська політична нація, політико-управлінська еліта, відповідальність, демократичні реформи, консолідація.

Постановка проблеми. У сучасних умовах державотворення, формування управлінської політичної нації, національна політика має бути спрямована на забезпечення таких пріоритетів, як: національне самоусвідомлення, духовно-інтелектуальний розвиток, морально-етичне оздоровлення нації, соціальна справедливість та демократія, толерантність до всіх етносів, що проживають в Україні, бо інакше Україна не зможе потрапити в європейські та євроатлантичні структури. Досить влучно з цього приводу сказав Іван Дзюба: «Ми не можемо увійти у Європу як духовні утриманці. Тому справа життя або смерті для української гуманітарної інтелігенції працювати на консолідацію суспільства довкола української культури і світового культурного багатства» [5, с.14]. Таким чином, виховання духовних цінностей в особистості – справа державної ваги, серйозний вклад у формування української політичної нації, яку представляють 136 національностей, які проживають в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні положення проблем демократизації та державотворчих змін в Україні викладені в працях таких авторів: Ю.Білодіда, М.Савчина, В.Франкла, А.Швейцера, В.Бакуменка, Л.Орбан-Лембрик, О.Крюкова, В.Каспрука, Н.Нижник, В.Лугового, В.Князева.

Невирішеними частинами загальної проблеми є показ вагомості просвітницького виховного впливу в суспільстві з проблем духовності, відповідальності, толерантності з метою консолідації суспільства на вирішення проблем державотворення.

Метою цього дослідження є донесення інформації до представників наукових кіл, політико-управлінської еліти та громадян, що такі суспільні феномени як: духовність, толерантність є основним стрижнем побудови української демократичної держави.

Виклад основного матеріалу. Українська масова свідомість загалом схвалює ідею формування української політичної нації та вступу України до Європейського Союзу. Зокрема, ідею вступу до ЄС підтримали 47,2% населення у 2005 році; 19% – негативно висловилися, 32,9% увійшли до показника – «важко сказати» [8, с. 32]. Серед принципів формування в особистості, народу, нації духовних цінностей виділимо такі: принцип культуровідповідності; принцип інтеркультурності; принцип послідовності і взаємозв'язку концептуального, діагностичного, корекції особистості; принцип гуманізації; принцип креативного міжособистісного спілкування; принцип опори на потенційні креативні можливості людини; принцип толерантності та відкритості; принцип психологізації навчально-виховної діяльності; принцип ієрархічності в суспільних нішах.

Принцип культуровідповідності передбачає осмислення виховання відповідно до динаміки потреб, цінностей людства та зворотний вплив соціального виховання на формування духовності, що забезпечує розуміння духовної єдності та спадкоємності поколінь. Формування духовності – складний процес невидимого спонукання до дії, вчинку внутрішнього світу мислячої людини. Вчинки людей, їхній духовний світ, поведінку, спосіб життя можна зрозуміти і адекватно оцінювати лише в контексті

їхньої культури, а це: певні суспільні настанови, норми поведінки, суспільні цінності, ідеї, звичаї, ритуали тощо, словом, усе, що входить до поняття «традиції народу» (етносу) та української політичної нації, бо формуються вони тривалий час у процесі історичного розвитку народу.

Більшість традицій особистості, суспільства, нації сформувались як стійкі прийоми відносин людини, колективу саме з певним природним середовищем, де територія сприймається як звична, своя, рідна. Вона близька, знайома, зрозуміла на відміну від інших територій, які незрозумілі, небезпечні, ворожі. Крім того, природа, клімат, ландшафт, які осмислені етносом і входять до його культури, оспівані, опоетизовані у фольклорі, в усній народній творчості, закріплені традиціями та повсякчасними діями і вчинками.

В Україні поряд з українськими звичаями вивчаються елементи культури наших етносів і світової культури, які виявляються та визначаються принципом інтеркультурності, що є дуже доречним, як один із принципів євроінтеграції в культурному процесі. У процесі духовного становлення особистість виявляє інтерес до прикладів духовності та гуманізму в історії людства і поступово здійснює перехід від об'єктивних загальнолюдських духовних ідеалів та цінностей до власне етнічних, до формування відповідних особистісних якостей, які проникнуті етнічним. Оскільки духовні явища існують реально (про що свідчить історія, дані фізичної та інших природничих наук), то вони мають стати предметом пізнання. Адже те, що гідне буття, те гідне й пізнання [3].

Духовне життя націй, народів, особистості не повністю доступне зовнішньому об'єктивному спостереженню – воно охоплюється лише із середини, бо відмінне від фізичної та політичної дійсності.

У чому полягає складність доступу до духовного знання? Викласти сутність духовного буденною мовою та мовою науки досить важко, бо коло наукових знань з цього феномену занадто мале, і до певної міри недосконале, хоча окремі напрацювання з цього питання науковці світу мають.

Духовне не пізнається у формі поняття. Хоча психологічна сутність духовності і моральності в людській душі визначена, проте їхні глибинні пласти залишаються таємницею. Їх можна осягнути лише інтуїтивно, тому їх походження тлумачать здебільшого з містичних позицій. І це дійсно так, про що свідчать психофізіологи, фізики у своїх наукових дослідженнях [8].

Духовність нації, духовна особистість глибоко переконані у своїй вірі, тому всю істинність власного сприйняття духовності людини переосмислюють відповідно до своєї віри. Духовна особистість постійно розмірковує, схвалюючи те, що правильно, і не схвалюючи того, що вважає негідним у вчинках і моралі.

Духовна особистість безупинно працює над собою. Духовний розвиток нації та особистості – це тривалий процес, пов'язаний з процесом глибокого духовного очищення та з моральними вчинками у суспільстві, з відповідальністю перед своєю совістю, про що повинен дбати кожен представник української політичної нації, громадянин України. Саме так повинна чинити і сучасна політико-владна еліта України, яка складається із представників усіх національностей України.

Духовна особистість займає позицію добра – творить добрі справи, уникає гріховності, відкрита іншим людям, дбає про внутрішню духовну гармонію, живе у злагоді із собою та зі світом, у душі відчуває спокій. У такої людини відсутні негативізм, агресивність, їй притаманна конструктивність мислення. Вона орієнтується на загальнолюдські цінності, яким відповідають західноєвропейські стандарти.

Бездуховна особистість утрачає позитивну енергію та одночасно відчуває на собі вплив злих сил, що проявляються у таких емоційних станах: підозра, гнів, тривога, страх, дискомфорт, відчуття втоми, наявність непідвладних самоконтролю егоїстичних бажань (слави, абсолютного авторитету, сексуальних домагань тощо).

Які ж соціальні корені бездуховності? Добробут суспільства впливає як на зростання духовності, так і на деградацію духовного світу людини, народу (етносу), нації.

Негативами, що призводять до бездуховності, можуть бути і сучасний суспільно-моральний хаос; занепад родинних зв'язків; недостатня кількість духовних осіб, що мають хист працювати з людьми, особливо з молоддю; народні та політиковладні проблеми; безвідповідальність, егоїстичні корпоративні інтереси окремих керівних осіб та груп політико-владної еліти тощо.

Дж. Вашингтон (1732-1799 рр.), перший президент США, вважав, що «віра, релігія і моральність – це необхідні підпори усякого добробуту та ладу в державі. Не є патріотом Вітчизни той, хто підкошує оті підвалини людського щастя». Досвід свідчить, що моральність без віри не може існувати. У нашу епоху, коли людина створила цілу індустрію задоволення, вона вийшла за межі дозволеного, тому віра покликана через власну совість особистості повернути «міру речей» і людині, і політико-владним інститутам, усьому українському народові, який представляє понад 120 релігійних конфесій в Україні.

Низький рівень духовності у сучасному суспільстві має свої глибокі корені. Найперше – це те, що «проголошена свобода людини від усіляких вищих містичних сил обертається жорстким примусом і кабальною залежністю від ідеологічного та науково-технічного прогресу, який змішав людське з нелюдським» [4, с. 159]. Елітарні філософи ще до нашої ери твердили, що «Богу – Боже, а кесарю – кесарево».

Фатальним для нашої сьогодишньої української культури є те, що її матеріальна сторона розвивається набагато швидше й сильніше, ніж духовна [15, с. 235]. Це робить психологію свідомості людей ще більш матеріалізованою, водночас у людській суєті духовне відсувається на другий план. Саме тому на сучасному етапі розвитку українського суспільства та, зокрема, формування української політичної нації, стоїть дуже відповідальна проблема: виховання духовності її членів. Храми будуємо, а йти до Храму очистити власну совість не навчаємо, тому й поняття «совість» не актуальне на сьогодні.

Для духовного виховання та самовиховання необхідні ряд умов та передумов. Однією з таких умов є пізнання людиною себе. Люди можуть відкривати цілі світи, але спочатку повинні набути досвіду для створення свого власного світу. У духовному становленні людина має користуватися своїм розумом. Але не завжди вона це робить.

У духовній роботі людина має спиратися на свою волю, бо життя є боротьба і зупинки на цьому шляху бути не може. Умовою духовного очищення є смирення, терпіння, інколи і страждання заради правди, честі, порядку у суспільстві. Чи готова сучасна політико-владна еліта до цього? Зовсім ні! Про це свідчать численні «корупційні скандали» у колі високопосадовців. Духовне виховання розпочинається в сім'ї з дитинства, а не у парламенті та міністерствах! Тому дуже важливо, щоб українська політико-владна еліта була високо-духовною, консолідованою до державотворчості.

Батьки повинні постійно дбати про духовне виховання своїх дітей. «Якби батьки дбайливо виховували своїх власних дітей, то не треба було б ані законів, ані судів, ані помст, ані кар, ані публічних вбивств» (Іоан Златоуст. Про виховання дітей).

Особистість, нація повинні мати свій ідеал. Світ у абсолютних вимірах є досконалим, лише сила зла робить все, щоб людська душа не була досконалою. Тому формування духовності в сучасному багатонаціональному українському суспільстві – важлива проблема державотворення та серйозна відповідальність політиковладної еліти перед Богом і власним народом.

Першим і найважливішим обов'язком людини щодо самої себе є вироблення в собі духовної особистості. Христос сказав, що «в усьому, як хочете, щоб з вами поступали люди, так поступайте і ви з ними» [6, с. 34].

Проблема духовності не цікавить тих, хто не задумується над сенсом життя людини, над тим, що є «Добро» і «Зло». Вона не цікавить тих представників сучасної української політичної еліти, які повністю задоволені собою і своїм життям, тих, кого не мучить внутрішня спустошеність і дріб'язковість життя, заповненого десятками непотрібних справ або лише корпоративними інтересами. Вона не цікавить тих, хто не

хоче відмовитися від усталених ортодоксальних поглядів і почати серйозну роботу над духовним самовдосконаленням. Сумнівним є те, що хвилює ця проблема і тих представників освітянської, наукової та політико-владної еліти, які цікавляться нею тільки через природну допитливість, що характерна для багатьох освічених людей.

Перш за все, ця проблема цікавить тих, хто вірить у Божу Благодать, любить людей і рідну землю, хоче зрозуміти себе й інших людей, їхні дух і духовність, зрозуміти сенс життя людини на землі [13]. Коли звичайна людина прагне більше усвідомити справжню істину, справжній сенс життя, тоді вона неминуче виходить на духовні орієнтири.

Отже, сам сенс життя людини у світі – бути у спілкуванні з Богом. Преподобний Августин відзначає: «Людині треба жити, все більше й більше наближаючись до Джерела, і в світлі Його бачити світло, удосконалюватися, просвітлюватися і знаходити щастя» [2, с. 343].

Кардинальні перетворення нашого суспільства ведуть до пріоритету загальнолюдських духовних, гуманістичних цінностей, що є основою гуманітарних знань, якими в першу чергу зобов'язана володіти політико-владна еліта України.

Сьогодні під гуманітарним розуміють не тільки розмаїття знань людини про саму себе і про суспільство, в якому вона живе, але й різні способи практичного удосконалення реального життя: співробітництво, забезпечення працею і охорона здоров'я, культурні обміни, покращення екологічної ситуації на планеті, розвиток інтелекту та сприяння освіти, боротьба за мир, охорона прав людини, толерантність до різних народів та культур.

Гуманітарне знання немислиме поза і без зв'язку його з природничими знаннями. Без співвідношення сенсу, цінності життя, заповітних бажань і переживань, поза драмою людського життя, поза вірою, національною ідеєю немає осмислення неповторності, своєрідності, унікальності та універсальності людини. Якщо у цьому контексті візьмемо стан українського суспільства, то доки одні називають себе «командою Януковича», а інші кричать про «зраду ідеалів Майдану», ми мусимо усвідомити, що ні одні, ні інші не є і не можуть бути «святими та безгрішними», яких прагнуть побачити пересічні громадяни. Суспільно-політичні зміни проходять складні етапи. Простіше можна сказати так: «Як буде змінюватися духовний світ української політичної нації, так будуть змінюватися наші управлінці». Тому в процесі утвердження ринкової економіки не менш важливим чинником на етапі демократичних змін є виховання духовності, толерантності, які дають можливість навести спочатку порядок у голові кожного з нас, а потім навколо нас. Саме з таким підходом до гуманітарного мислення ми стикаємося на перехресті тисячоліть.

Такою є нова парадигма розуміння людини як цінності соціуму, в інтересах якої ми творимо соціальну політику і яка повинна стати основною ланкою в системі гуманітарної політики поліетнічного українського суспільства у процесі державотворення та напрацювання євростандартів.

Чимало розмов сьогодні ведуть і про створення нової теорії гуманітарного знання та відповідну зміну головної парадигми, на якій базувалися попередні теорії. Попередні системи гуманітарного знання спиралися на два головні постулати: самоцінність колективістських засад суспільного життя (марксизм), самодостатність індивіда як основи соціальності (прагматизм). Усе веде до того, що майбутній тип гуманітарного знання поєднає в собі означені постулати, базуватиметься на оптимальному співвідношенні цих чинників соціальності.

Гуманітарні знання переводяться на базові засади цілей, засобів та форм людської діяльності. Словом, гуманістична свідомість людей як засіб соціальної орієнтації – це не те, що позаду націй, історії, а те, до чого йде зараз, наприклад, український народ та його уряд, які повинні прагнути сприяти удосконаленню суспільства шляхом відродження духовності громадян на гуманістичних засадах. У цьому напрямі мусить працювати політико-владна еліта України.

Яким є стан духовності суспільства та особистості в Україні за умов перехідного періоду його розвитку? Нині духовність абсолютної більшості громадян України ще

значною мірою залишається такою, якою була за умов командно-адміністративної системи. Подвійна мораль з більшим ухилом «на себе» присутня у частини старшого покоління і частково середнього. Інститут соціології АН України провів опитування в 2005 р. щодо моральності суспільства. Прокоментуємо таку тезу фактами: «Вважаю, що більшість людей спроможна піти на нечесний вчинок заради вигоди». 64,6% респондентів заявили, що «згодні»; 20,4%, що «не згодні»; 14,9%, що «не знаю» [12, с. 46].

Розвал старих суспільних відносин поки що не призвів до встановлення нових – більш гуманних, духовних, цивілізованих. Ми шукаємо шляхи та способи створення нового, з новими відносинами між людьми на ґрунті нової розвиненої духовності людей. Викликом цьому стала помаранчева революція в Україні, яка потрясла світ. Через неї світ став цікавитися Україною та новизною боротьби за права людини. Але й тут великих змін не відчуваємо. За даними соціологічних досліджень Інституту соціології АН України 2005 р. можна навести такий висновок: «Головна проблема сьогодні в тому, що наші люди занадто багато говорять і мало працюють». «Згодні» з даною позицією 69,3% респондентів; 22,6% – «не згодні», а 8,1% – «не знають» [2, с. 46].

Нині поліетнічне українське суспільство перебуває в умовах глибокої кризи в економіці, моралі, освіті, вихованні. За таких умов, особливо в молодіжному середовищі, багато хто втратив духовно-світоглядні орієнтири, не відчуває твердого ґрунту під час формування життєвих позицій, плутається в суспільних цінностях. Бурхливий потік критично-негативної інформації, який ринув зі сторінок газет, з екранів телевізорів, з радіоприймачів, жорстокі реалії повсякденного життя серйозно вплинули на духовність молодих людей. Разом із розвінчаними облудними ідеалами часто-густо знецінюються ідеали, які мають непересічну цінність: ідеали свободи, правди та чесності в політиці. Помаранчева революція зробила спробу піднести ці ідеали до енергії життєтворення. Мусимо всі, загалом, всією політичною нацією долучитися до вирішення наших спільних проблем.

Українському народу в процесі побудови демократичної держави та утвердження громадянського суспільства доводиться долати цілий ряд перепон, а саме: а) заідеологізованість, психологія зрівнялівки, безініціативність, безпринциповість, відсутність реального почуття господаря; б) грубі помилки і прорахунки в господарюванні, яких припустилися політичні та державні органи за умов незалежності, коли глобалізація ринкових відносин призвела до стихії наживи та власне корисливого підприємництва; в) долаючи минуле, українське суспільство повинно розвивати високу духовність особистості, національну культуру народу, порядність та громадянськість політико-управлінської еліти, бо в іншому разі опинимося на «узбіччі», а не в ЄС.

Українська політична нація повинна шукати свій власний шлях до становлення високого рівня суспільства стійкого розвитку. Саме на цьому шляху політико-владна еліта мусить очиститися від корупційних дій та повернути довіру власного народу до себе, а демократичних країн ЄС до України.

Український народ повинен повернути свою історичну пам'ять, стати обличчям до своїх традицій, багатой культурі, поважаючи рівноцінно історичну пам'ять етносів, які проживають на теренах України і є складовими сучасної, української політичної нації. Саме це буде базовою основою консолідації та єдності українського народу в процесі державотворення на толерантних засадах, які продемонструвала помаранчева революція.

Сьогодні українському народові не обов'язково повторювати недоліки «дикого капіталізму», які пережив Захід, та поглиблювати сучасні його проблеми. Державі важливо провести в життя демократичну політику приватизації в інтересах усього населення, забезпечивши рівні для всіх громадян можливості брати участь у підприємницькій діяльності, створивши відповідні правові механізми їх реалізації, зробивши якомога більшу кількість людей задоволеними життям, подолати жебрацтво і бідність на найкращих чорноземах світу. Саме це може стати важливим чинником єдності та спокою в українському суспільстві, яке сьогодні розбурхане

високим рівнем недовіри до політико-владних інстанцій, а також проблемами між Заходом і Сходом України.

Варто зауважити, як зазначають соціологи, що в українському суспільстві дедалі більше діє система усередненого вибору, коли високодуховне, соціально-здорове, талановите «ламається», а усереднене, а то й нижче середнього, має вигідніше становище в сучасному поліетнічному суспільстві. Така особистість часто-густо обирає більш легкий шлях – йде на компроміси із собою, своєю совістю, сприяючи корупції, моральним та кримінальним злочинам. Власна вигода, власний інтерес, використання відповідної кланової групи – принижують мораль, заважають утвердженню демократичних норм і принципів громадянського суспільства.

Яцек Сариуш-Вольський, віце-президент Європейського Парламенту з приводу змін, які принесла Помаранчева революція в Україні, відзначив, що «до цього часу Україна була незалежною, але недостатньо вільною. Зараз же вона набула свого власного духу, свого власного обличчя» [9, с. 5]. Революція триває і буде довго надихати нас робити Україну дійсно демократичною. Так повинен на це зважати і уряд В.Януковича, який, заявивши про 21 напрямок реформ, прагне внести багато змін.

Важлива роль у консолідації українського суспільства належить правдивості, чесності засобів масової інформації. Динамічні процеси, що відбуваються в Україні, активно впливають і на соціальну інформацію, змінюючи розуміння її роль, переосмислення їх функцій. Інформаційні процеси уніфікуються, диференціюються і регіоналізуються в умовах побудови правової, демократичної держави, особливо після політико-владних змін, які розпочалися Помаранчевою революцією і тривають дотепер.

Ідея державної незалежності, національного відродження змушують усі гілки влади формувати основні напрями державної політики у сфері інформаційного простору, який повинен бути власне українським, а не іноземним, бездуховним. Це насамперед: а) просування соціальної інформації з метою формування у суспільстві об'єктивних уявлень про стан внутрішньої та зовнішньої політики України та утвердження високодуховної, патріотичної громадянської суспільної свідомості; б) забезпечення суспільних потреб в інформаційних послугах, постійне забезпечення, оновлення, збереження і реалізація національної інформаційної продукції та ресурсів; в) створення, розвиток і ефективне функціонування національних систем, організаційних структур та мереж інформації; г) становлення і розвиток загальнонаціонального інформаційного ринку; д) поліпшення загальної системи і стану захисту національного інформаційного простору тощо.

Саме ці чинники є вирішальними для визначення взаємовідносин суспільства і суспільно-політичної інформації. Від їх правдивості залежить порядок і злагода в процесі інформаційного забезпечення української політичної нації.

Наукові розробки психологів доводять, що людина повинна отримувати 35% позитивних емоцій, 59% – негативних і 6% – нейтральних. Порушення цього співвідношення приводить до хвороб. Проведений Книжковою палатою України ім. Т.Федорова аналіз 20 українських газет показав, що вся газетна інформація розподіляється наступним чином: нейтральна – 53%; негативна – 27%, збалансована – 13%, позитивна – 7%. Такий розподіл інформації викликає у нормальних людей негативні емоції, що руйнують психіку, спричиняють скорочення тривалості життя. Живуть громадяни України сьогодні на 10 років менше, ніж народи Європи.

У системі проблем державотворення та консолідації поліетнічного українського суспільства гідне місце належить самоідентифікації особистості з власне своєю етнічною спільнотою та українською політичною нацією. Кожна людина свідомо чи несвідомо є суб'єктом і об'єктом етнонаціональних відносин. Зараз в Україні громадяни не приховують свою етнічну належність, як це мало місце в радянський період (депортовані та інші народи). Вони гідно задовольняють свої етнічні потреби (мова, культура, традиції, віра), вважають за честь бути представником того чи іншого етносу і водночас громадянами України, усвідомлюючи необхідність знання

державної української мови та дотримання усіх правових засад громадянськості. Це засвідчує, що духовний світ має широкий простір для свого розвитку на правових засадах та є спільною рисою, представляючи українську політичну націю.

В Україні проблемою є психологічно зорієнтувати всіх її громадян на подолання проблем кризовості в державотворенні, на формування психології державного народу, принципів і норм громадянського суспільства. Надії на це вселили ті комунікативні процеси, які мали місце у період Помаранчевої революції. Апатія і байдужість, які приписували українському менталітету, повинні зникати. Не будемо ідеалізувати нову владу, яка з'явилася після Помаранчевої революції, але маємо право сказати, що попередні правителі перевищили той поріг неправди, який у нормальному суспільстві є значно непомітнішим. На сьогодні в Україні з'явилася достатня кількість громадян, здатних діяти. Саме вони і створять той «малий та середній» бізнес, який повинен становити у країні, яка динамічно розвивається, 50-60% економіки. В Україні повинно утвердитися суспільство активних, творчих людей. Саме на толерантних, високоморальних, духовних засадах таке суспільство має бути базовою основою консолідації української політичної нації на етапі демократичних змін.

У процесі консолідації суспільства важливе місце посідає мовна культура, яка в Україні утверджується демократичним шляхом, у рамках Конституції України та відповідного правового поля. В Україні усі мови рівні, офіційні, проте функції їх різні у системі ведення державних справ. Українська мова державна, і тому перш за все чиновники та політики повинні дбати, щоб вона звучала і виконувала свою державну функцію. Це той стрижень, який має шанс теж згуртувати, консолідувати українське суспільство для державотворення. Саме згуртованою українська політична нація постане перед світом як єдина, достойна поваги інших народів.

Достатньо актуальною у контексті осмислення відродження духовності української політичної нації є проблема інтегративної суспільної ідеології як консолідуючого чинника. Суспільна інтегративна ідеологія покликана поставити людину у центр уваги. Визнання плюралізму думок і політичних поглядів веде до прищеплення особистості здатності толерантно ставитися до поглядів інших людей, але все це має утверджуватися через призму духовності та загальнолюдських цінностей, на яких має формуватися демократична особистість та українська політична нація у XXI ст.

Висновки. Важливо домогтися, щоб у формуванні української політичної нації в системі морально-етичних орієнтирів виховання мали місце патріотизм, громадянськість, національна свідомість, які б переважали психологію матеріального достатку та корпоративного інтересу можновладців. Тривожно, що частина населення України, як свідчать соціологічні дослідження, не відчуває себе громадянами держави, бо держава не дбає про народ. У державних інститутах засіли посадовці, які думають тільки про себе. Цей факт не веде до консенсусу та злагоди, який потрібен українській політичній нації в період подолання «набутків негативу» – усі 20 років так званого пошуку шляхів розвитку, бо «механічне перенесення форм чужого життя, як справедливо зауважував П.Загребельний, хоч якими привабливими вони б не здавалися, не подарує нам універсальних цінностей і переваг цивілізацій. Наше суспільство повинно знайти їх у власних традиціях» [5, с. 10]. Тоді ми відповідально проілюструємо свій європейський вибір і українську європейську гідність. Вона у нас є, бо ми – європейський народ. Залишилося найважливіше: працювати і жити за законами Божими і суспільними для багатонаціонального українського суспільства.

Подальші напрями дослідження. Віднайдення механізмів реалізації духовності, толерантності та відповідальності в систему діяльності політико-управлінської еліти України та демократизації соціально-політичних інститутів української політичної нації.

Література

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / К.А.Абульханова-Славская. – М.: Мысль, 1991.
2. Августин Аврелий. Исповедь Блаженного Августина, епископа Гиппонского / Аврелий Августин. – М.: Ренессанс, 1991.
3. Білодід Ю. Духовність людини: історико-філософський аналіз феномену / Ю. Білодід // Матеріали міжрег. наук.-практ. конф. „Духовність молоді людини”. – Житомир, 1997.
4. Білодід Ю. Духовність: сутність, структура, функції: Монографія / Ю. Білодід. – Житомир: ред.-вид. від ІПСТ, 2003.
5. Загребельний П. Український шлях / П. Загребельний // Психологія і суспільство. – 2004. – № 1. – С. 5-15.
6. Лазар І. Г. Механізми забезпечення паритетної демократії в органах публічної влади: монографія / За наук ред. О.Д.Лазор. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009. – 232 с.
7. Левченко К. Б. Людина. Свобода. Демократія: наукове видання / К.Б.Левченко. – К.: Юрисконсулт, 2006. – 621 с.
8. Нагорная Проповедь Спасителя. Сущность христианского учения. – К.: Радянська школа, 1991.
9. Савчин М. В. Духовний потенціал людини / М. В. Савчин. – Івано-Франківськ: Плай, 2001.
10. Скрипнюк О. В. Демократія: Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика): монографія / Скрипнюк О.В. – К.: Логос, 2006. – 368 с.
11. Современная Русская Идея и Государство. – М.: Обозреватель, 1995.
12. Солодкий С., Сариуш-Вольський Яцек: Вы убедили свой народ, убедите и ЕС // День. – 30 декабря 2004. – № 240-241.
13. Тихоплав В. Ю., Тихоплав Т. С. Физика веры / В.Ю.Тихоплав, Т.С.Тихоплав. – СПб: Весь, 2003.
14. Толстоухов А. В. Багатолика демократія: монографія / А. В.Толстоухов, І. Г.Парапан, Ю.О.Мелков. – К.: Парапан, 2011. – 204 с.
11. Українське суспільство – 2003. Соціологічний моніторинг / За ред. В. Ворони, М. Шульги. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2003.
12. Українське суспільство 1994-2005. Соціологічний моніторинг. – К.: Софія, 2005.
13. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М., 1990.
14. Фуко М. Герменевтика суб'єкта / М. Фуко // Социологос. – М., 1991.
15. Швейцер А. Культура и этика / А. Швейцер. – М.: Прогресс, 1993.

Mary Piren

**Education consolidation spirituality and ukrainian political nation on
the path of democratic change**

In article the author raised the question of formation of spirituality in the implementation of democratic reforms in the Ukrainian society. Serious attention was paid to a factor of consolidation of the Ukrainian elite and the people in the process of democratic changes in society. National policy should be aimed at ensuring the moral and ethical health improvement of social justice and social protection of people.

Keywords: spirituality, responsibility, democratic reforms, consolidation, plityko-managerial elite.

Мария Пирен

**Воспитание духовности и консолидация украинский политической нации на пути
демократических изменений**

В статье автором поднят вопрос формирования духовности в процессе реализации демократических реформ в украинском обществе. Серьезное внимание обращено на фактор консолидации украинской политической нации и ее элиты в процессе демократических преобразований общества. Национальная политика должна быть направлена на обеспечение морально-этического оздоровления нации, социальной справедливости и социальной защиты народа.

Ключевые слова: духовность, украинская политическая нация, политико-управленческая элита, ответственность, демократические реформы, консолидация.